The image shows a spiral-bound notebook with a light brown, textured cover. The spiral binding is on the left side. The notebook is set against a dark blue background. The text is centered on the cover.

Vývojová psychologie I

Prezentace ze 4. přednášky v JS 2006

Pavel Humpolíček, Alena Uhrová
Psychologický ústav FF MU

Doporučená literatura

Základní literatura

- ☞ Langmeier, J., Krejčířová, D. (1998) Vývojová psychologie. Praha: Grada
- ☞ Langmeier, J., Matějček, Z. (1968, 1974): Psychická deprivace v dětství. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství.
- ☞ Říčan, P. (2004). Cesta životem. Praha: Portál.
- ☞ Švancara, J. (1973, 1981). Kompendium vývojové psychologie. Praha: SPN.
- ☞ Švancara, J. (1983): Psychologie stárnutí a stáří. Učební text. 2. vyd., Praha SPN.
- ☞ Vágnerová, M. (2000). Vývojová psychologie, Portál: Praha.

Mary Ainsworth

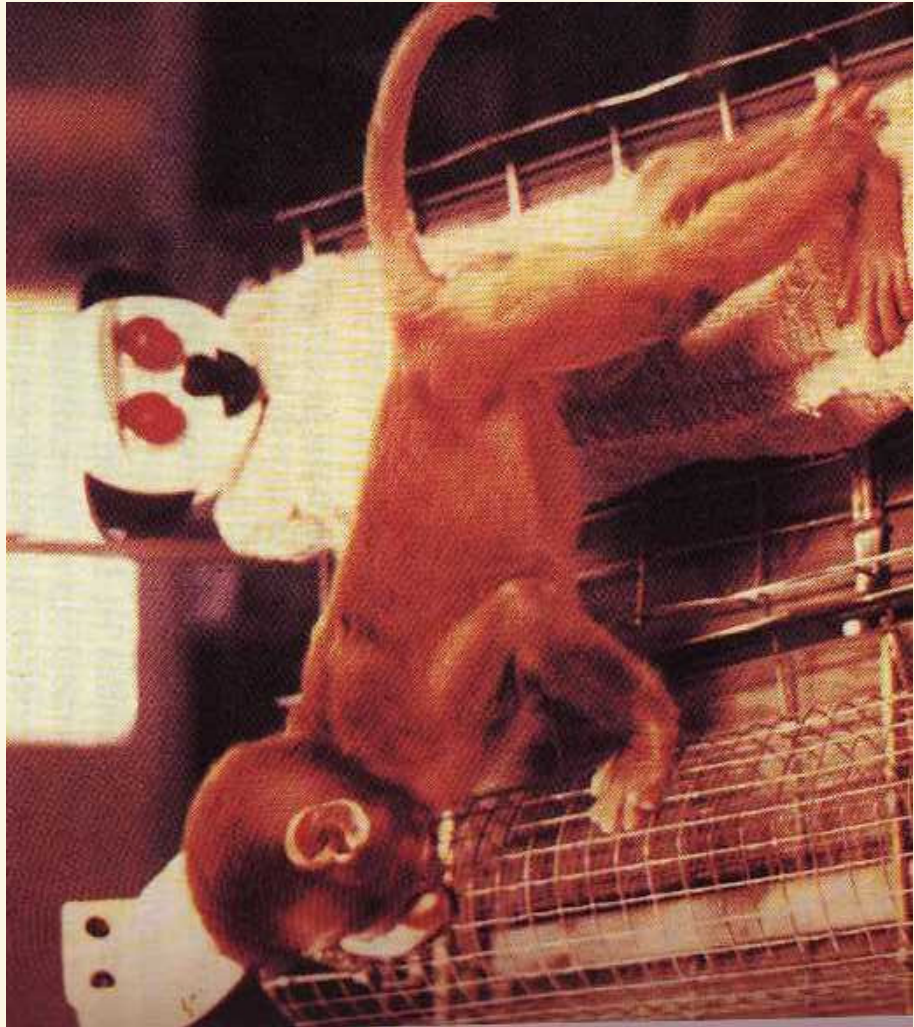

Mary Ainsworth

📄 Ainsworth: jak se liší typy výchovy ve smyslu rozvoje zdravého attachmentu

Mary Ainsworth

📄 Ainsworthová - ovlivněna studiem attachmentu u opic

Ainsworth

📄 Vyvinula metodu „**Test neznámé situace**“
“**Strange situation test**“- Test má 8
následujících sekvencí:

1. matka a dítě vchází do neznámé místnosti
2. matka si sedá a dítě má možnost volně se pohybovat

Ainsworth - pokrač.

3. Přichází neznámý člověk
4. Matka jde pryč, opouští dítě s neznámým člověkem
5. Matka se vrací zpět, cizí člověk odchází
6. Matka odchází, nechává dítě samotné v místnosti
7. Neznámý člověk se vrací
8. Cizí člověk jde pryč a matka se vrací

Ainsworth - pokrač.

 Pozorovala 1 roční děti a objevila 3 základní typy attachmentu

1. Bezpečné přimknutí.

Ainsworth - pokrač.

2. Úzkostné vyhýbavé přimknutí

Ainsworth - pokrač.

3. Úzkostné - ambivalentní přimknutí

Ainsworth - dokončení

📄 V roce 1986 přidán (Main, Solomon, 1986)
ještě jeden typ:

4. Přimknutí desorientované - desorganizované

Ainsworth - pokrač.

Trvalost vzorců chování

📄 Opakované výzkumy:

- zjistilo se, že děti klasifikované v 1 roce jako bezpečně přimknuté se takto chovaly až do 15 let.

Trvalost Attachmentu - dospělost

- Dospělí mají určité představy a pocity o vlastním attachmentu a jejich postoje ovlivňují způsob, jakým jednají se svými dětmi

 1997 Main, Goldwyn

Trvalost attachmentu - dospělost

- 1. Autonomní respondenti**
- 2. Odmítající respondenti**
- 3. Stále se soustředující na dosažení attachmentu**

Bowlby + Ainsworth shrnutí

- 📄 Nový pohled na chování dětí;
- 📄 Podnítli stovky výzkumů: zejm. metoda Ainsworthové - jednoduchá metoda, umožňující predikci chování;
- 📄 Nový pohled na lidské vztahy.

Bowlby + Ainsworth shrnutí

📄 Jay Belsky (1999)

📄 Kagan (1984)

Attachment k otci

PROSOCIÁLNÍ CHOVÁNÍ
NOVOROZENCE

Prosociální chování novorozence

To vše svědčí o možnostech rozvoje sociálních dovedností již v tak útlém věku:

- ☞ Reakce na lidský hlas (zejména mateřský)
- ☞ Úchopový reflex
- ☞ Plazivé reflexní pohyby

Prosociální chování novorozence

- ☞ Pláč a křik (matka umí rozlišit mezi křikem z hladů, strachu a úzkosti)
- ☞ Má ve svém repertoáru všechny dispozice a základní mimické výrazy emocí (radost, strach, nechut', odpor, vztek...)

Prosociální chování novorozence

📄 Pláč a křik

📄 Má ve svém repertoáru všechny dispozice a základní mimické výrazy emocí

Hanuš Papoušek

 Intuitivní rodičovské chování

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Při hovoru k malému dítěti matka své výrazy přehání:

- 📄 Mluví vyšším hlasem
- 📄 Dětské žvatlání
- 📄 Mluví pomaleji
- 📄 Rytmus řeči je jiný
- 📄 Pohyby nápadnější

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

- 📄 Pohledy z očí do očí trvají déle
- 📄 Přibližuje svoji tvář k dítěti blíže (20-25cm)
- 📄 Repertoár výrazových projevů je chudší, omezený na několik základních projevů, které jsou dítěti nejsrozumitelnější a které snadno diferencuje
- 📄 Matka tyto projevy opakuje se značnou stereotypií a rigiditou

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Tím vším rodiče:

☰ Dávají početné příležitosti, aby se cvičili v komunikaci, umožňují mu lépe zvládnout jazyk, prodloužený výdech, modulace délky tonu, , zdvojování slabik....

☰ **“Dělej to dál” “ Tohle nedělej”**: jde o druh modulace chování, který rodiče uplatňují v rámci intuitivního rodičovství již od narození dítěte.

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Tato schopnost matek je ovlivněna:

- 📄 Počtem dětí,
- 📄 Rodičovským očekáváním (prenatálním);
- 📄 Povoláním rodičů.

Charakteristické bývá, že rodiče většinou nejsou schopni verbálně formulovat, na které signály dítěte se zaměřují a podle kterých jednají

Pojem Intuitivní rodičovské učení

Papoušek, Papoušková (1978, 1981)

Intuitivní rodičovské postoje jsou často v rozporu s okamžitými rodičovskými reakcemi a viditelnými postoji

- ☞ Matky se například snaží navázat zrakový kontakt se svými dětmi, i když si myslí, že je nevidí

Synchronizované interakce matka - dítě

Brazelton (1972)

- ☞ Trvá několik sekund
- ☞ Zahájení interakce (vzbuzení zájmu o signální podnět prezentovaný druhou osobou)
- ☞ Vyladění vzájemné pozice (zajišťující optimální pozici z očí do očí)
- ☞ Pozdravení (mimika, vokalizace, úsměv...)
- ☞ Zapojení všech smyslových modalit , vrchol radostného setkání, excitace..
- ☞ Oslabení
- ☞ Odvrácení zájmu

Asynchronizované interakce matka - dítě

☞ Matka nereaguje přiměřeně na rytmus dítěte, že jej např. zavaluje podněty, bez ohledu na jeho momentální stav.

☞ To vede k:

- dítě ztrácí zájem o sociální interakci;
- upadá do apatie;
- angažuje se v krátkých, neuspokojivých pokusech o kontakt.

Asynchronizované interakce matka - dítě

 To bývá způsobeno:

– nedostatečná schopnost matky reagovat na potřeby dítěte, nedostatek empatie

X

– když jde o dítě zvláště dráždivé, s nepravidelným biorytmem, které reaguje na jakýkoliv pokus matky negativní emocí

Asynchronizované interakce matka - dítě

 Občasná asynchronie je pozorována u všech rodičovských párů

M. Mahlerová - raná stadia vývoje ega

📄 Psychoanalytický pohled na vývoj člověka

📄 Rozvoj vztahu s matkou:

1. Autistická fáze

M. Mahlerová

2. Fáze symbiotická (asi ve druhém měsíci)

M. Mahlerová

3. Separačně - individuační fáze (S-I)

(4.-5. měsíc)

- diferenciační
- praktikující
- znovusbližovací
- objektní stálosti

Vztah matka - dítě

📄 Dvojná vazba (double bind): narušení rovnováhy, porucha v oblasti komunikace, která není jasná a jednoznačná.

- Matka poskytuje dítěti vzájemně se vylučující informace (svým projevem ubezpečuje dítě o své lásce a zároveň ho odstrkuje).
- jedno sdělení bývá verbální druhé nikoliv;
- dítě není schopno porozumět a reagovat.

Předškolní období

Motorický vývoj

- 📄 Změna proporce těla
- 📄 Skeletární zrání
- 📄 Lateralizace
- 📄 Motorický vývoj – koordinace s dalšími schopnostmi
- 📄 Stále větší automatizace

Motorický vývoj

 2 roky

 **Chůze, běh – s
nohama od sebe**

 **Snaha uchopit
předměty oběma
rukama**

 3 roky

 **Nohy blíže u sebe
během chůze i běhu**

 Pohyb celkově hladší

 Úchop jednou rukou

Motorický vývoj

4. roky

Umí měnit rytmus chůze

Umí přeskakovat překážku

Větší fyzické síla,
koordinace

5 roků

Umí jít a držet rovnováhu
i za ztížených podmínek

Jednoduše přeskakuje
překážku

Umí si zapnout knoflík,
zip, někdy i tkaničky,
nůžky, štětec...

Jemná motorika

📄 Stále problém s přesnou jemnou motorikou

Učení a motorika- podmínky pro rozvoj motoriky

1. Přípravenost
2. Procvičování
3. Pozornost
4. Motivace
5. Zpětná vazba

The image shows a spiral-bound notebook with a light brown, textured cover. The spiral binding is on the left side. The notebook is set against a dark blue background. The text is centered on the cover.

Kognitivní vývoj

Jean Piaget

Předoperační myšlení

Pokroky v mentální reprezentaci

 Jazyk

 Myšlení

Hra „na něco“

Vývojové determinanty

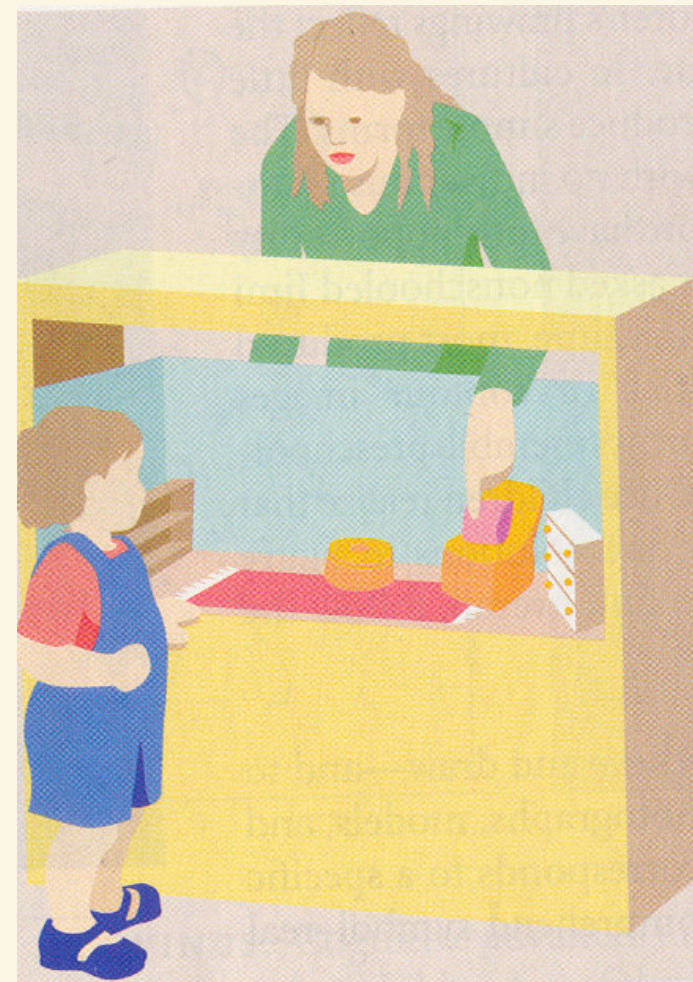
- Postupná nevázanost na realitu
- Menší orientace na sebe
- Komplexnější schémata

Dvojitá reprezentace

2 leté děti X 3 leté děti

Dvojité reprezentace

- ☞ schopnost vidět symbolický objekt jako objekt a jako symbol – snímek místnosti
- ☞ nedovedou odlišit, že model je jak domeček pro hračky, tak model skutečného domečku

Kresba - Dvojitá reprezentace

 Vývoj:

 1. čmárání

 2. obrazová hodnota kresby

 3. schématické kresby

Vývoj kresby

☞ čmárání

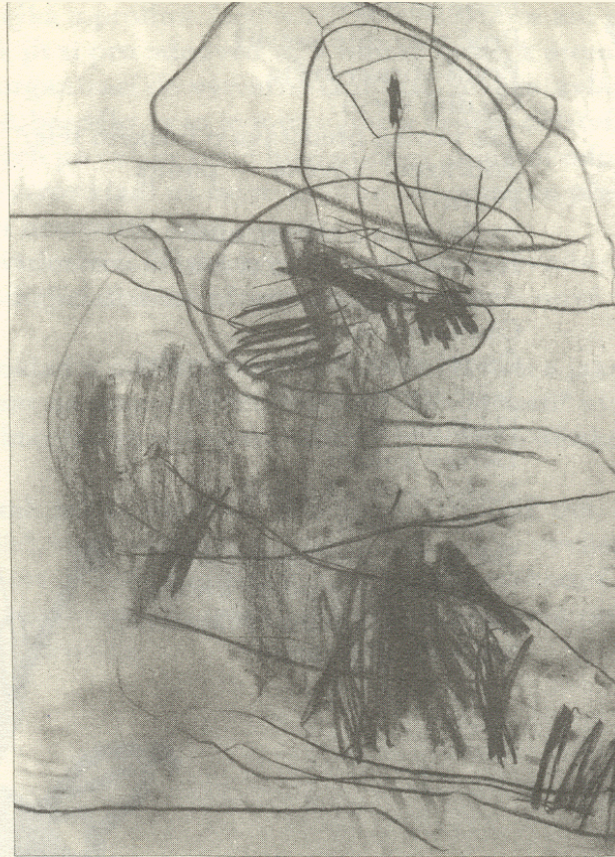
☞ 3 roky- stádium tvarů (6)

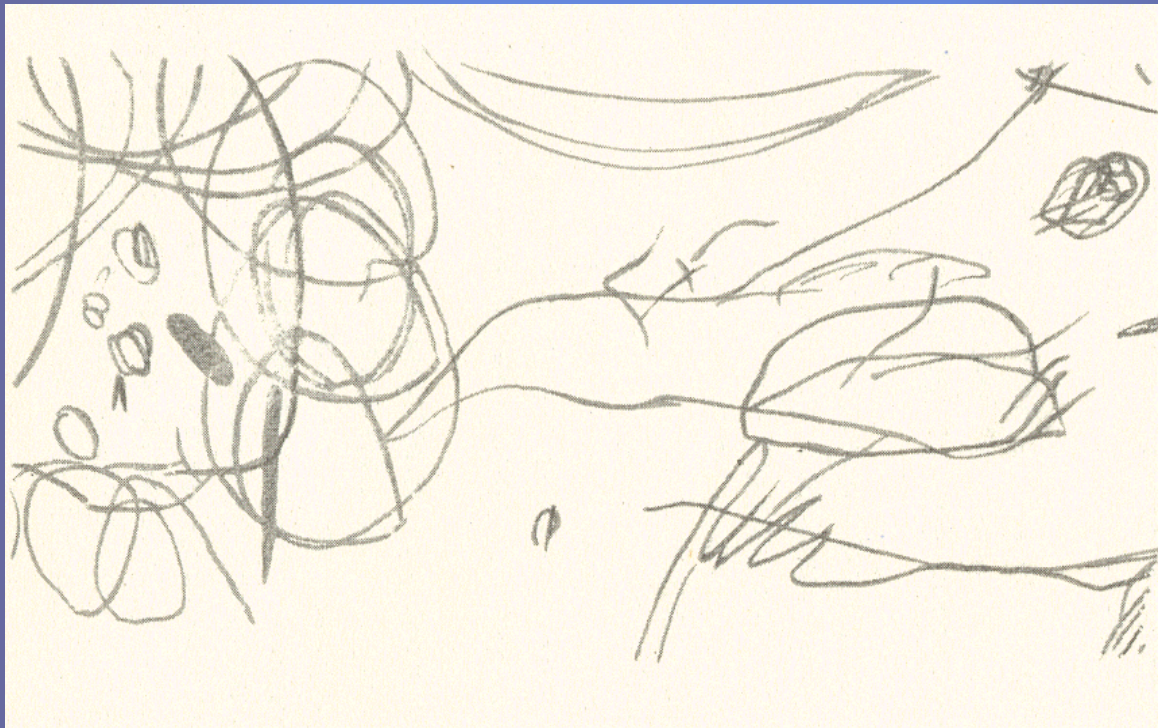
☞ kombinace tvarů

☞ seskupování tvarů

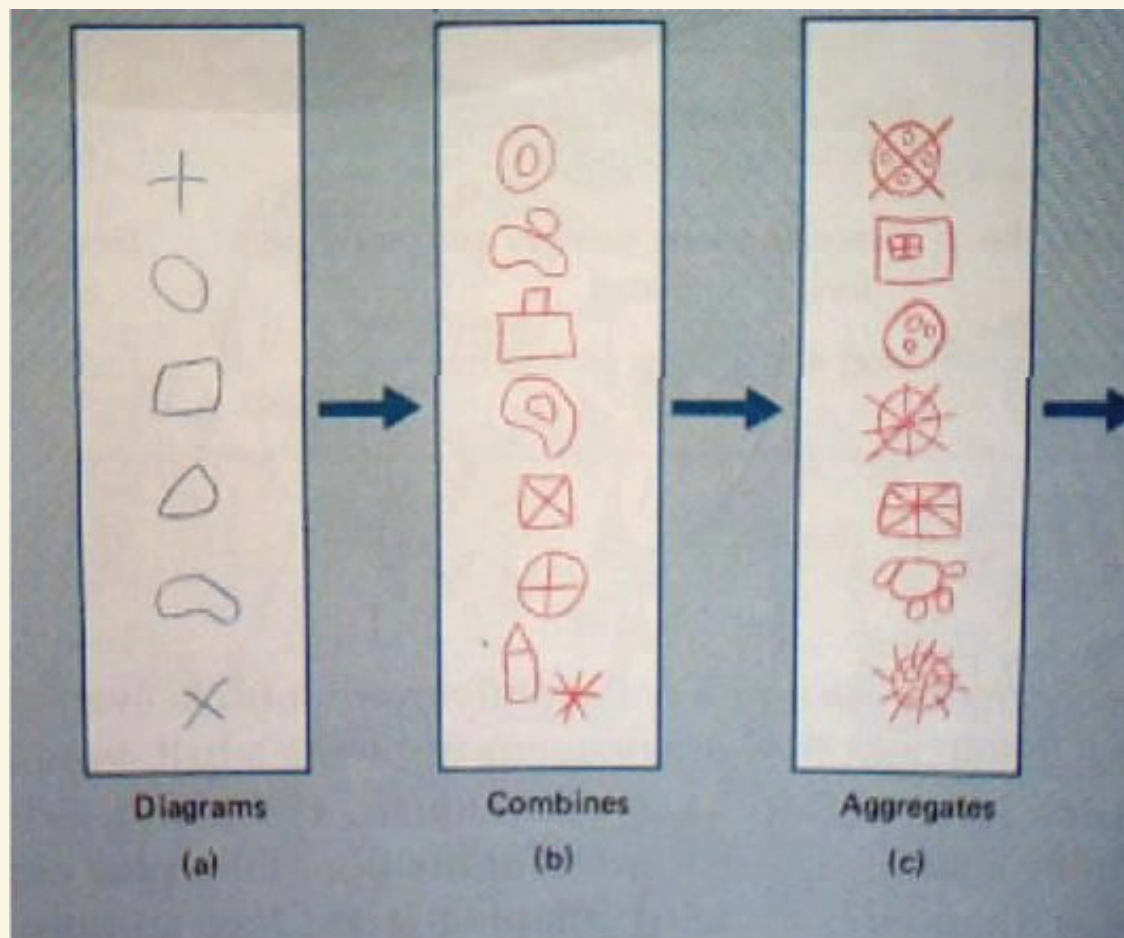
☞ 4-5 roků stádium obrázků

Čmárání – 2 roky

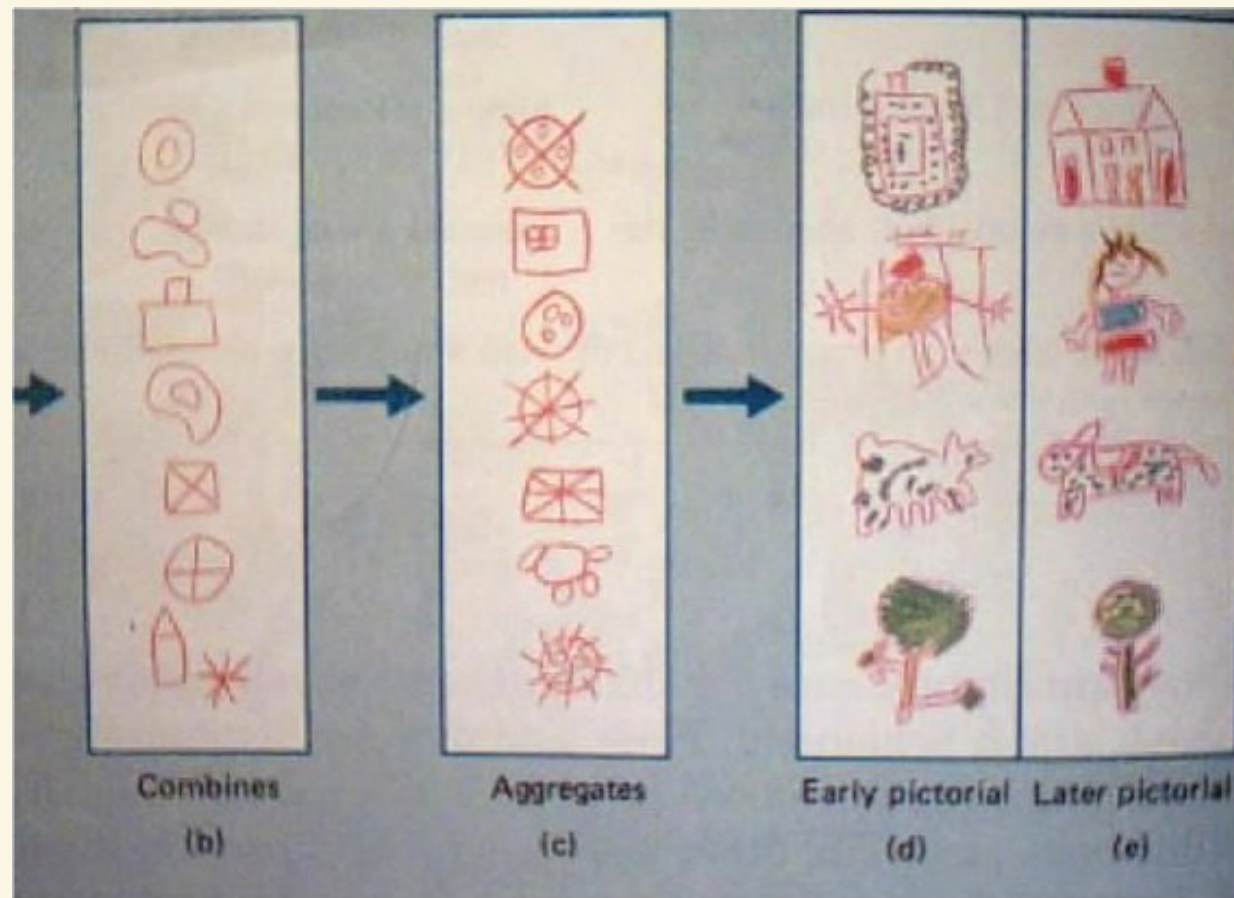

Vývoj kresby- Kellogg

Vývoj kresby- Kellogg

Kresba lidské postavy

📄 3,5 roku – obličej

📄 ruce nohy – cefaloid, hlavonožec

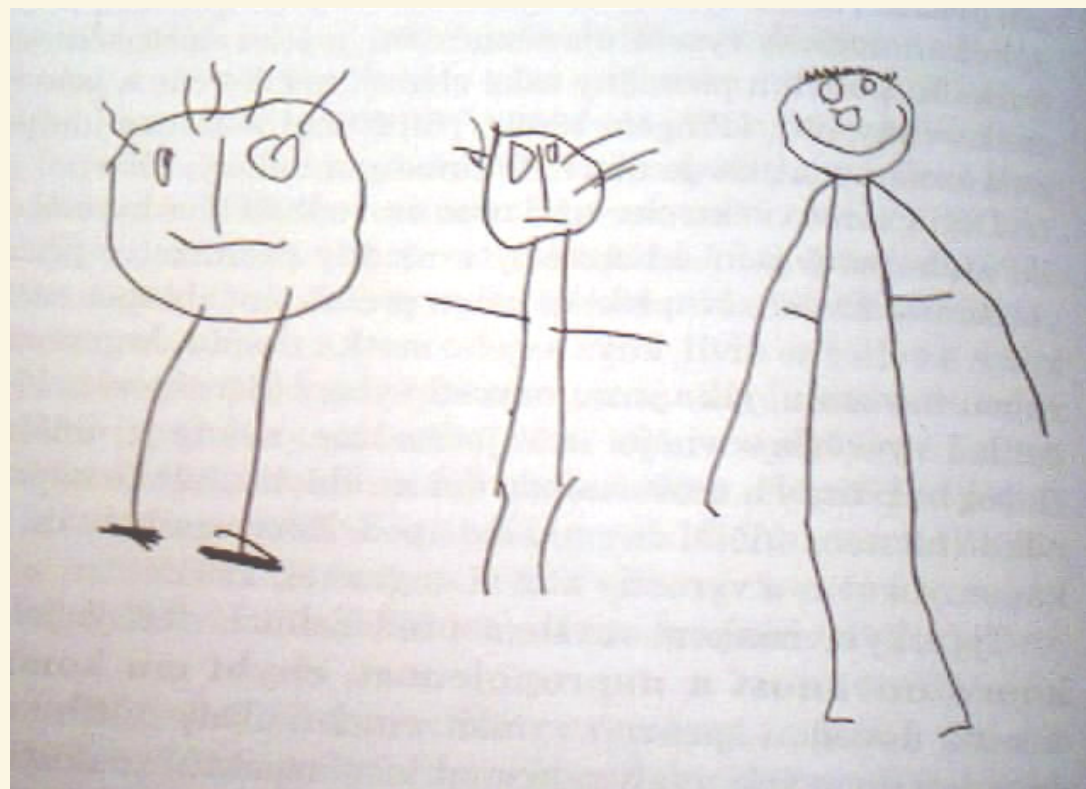
📄 oči, ústa, nos, vlasy

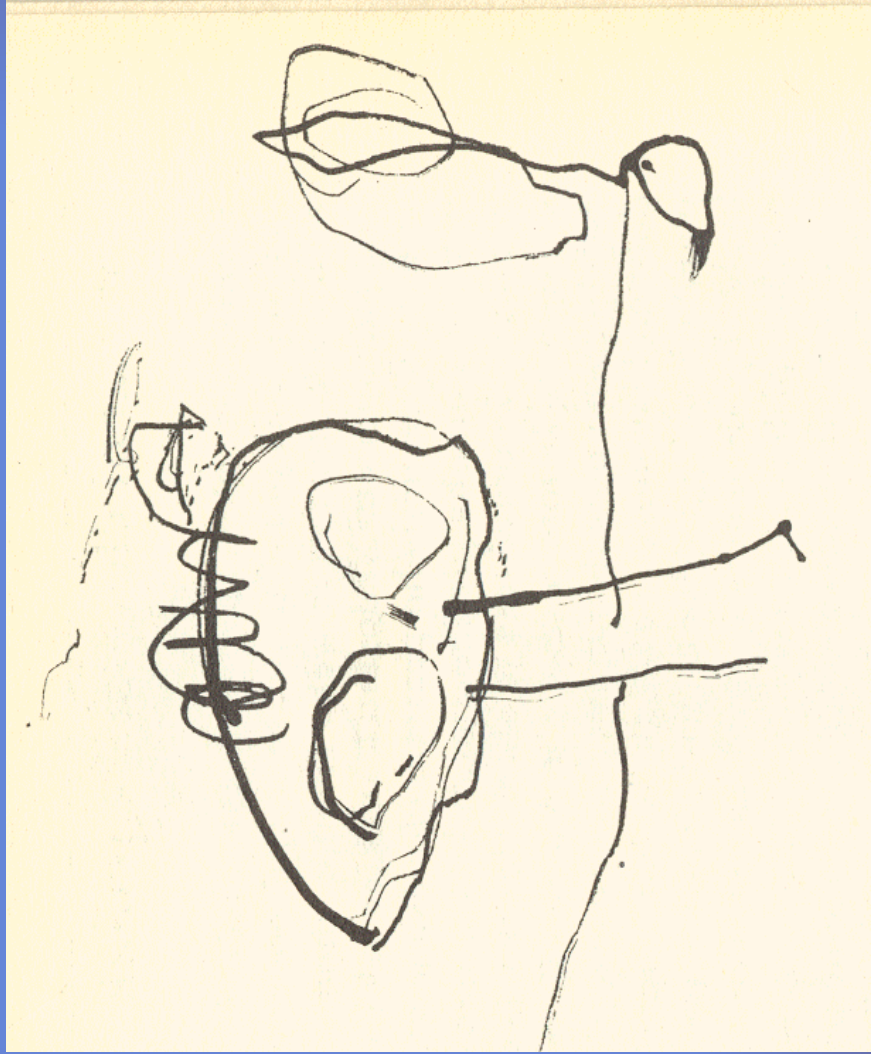
📄 trup – ne vždy

Kresba postavy

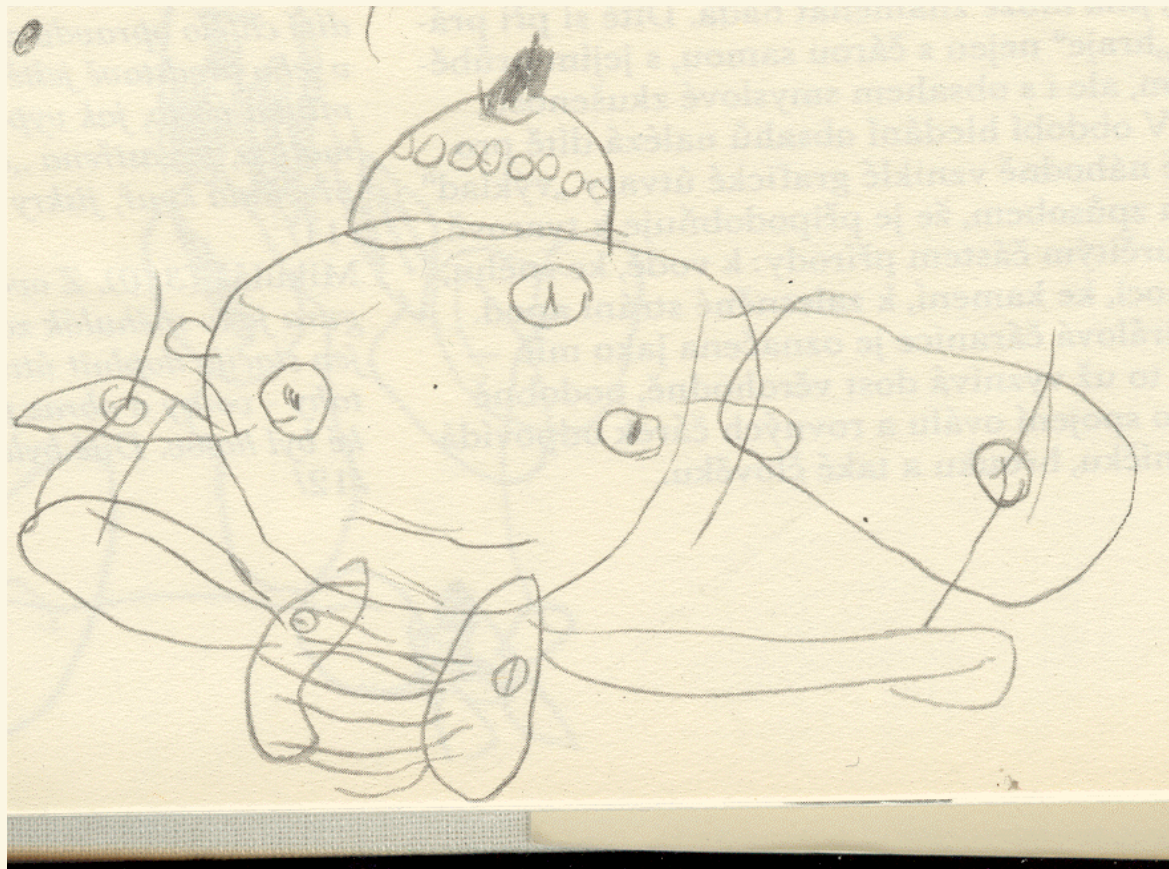

Kresba postavy

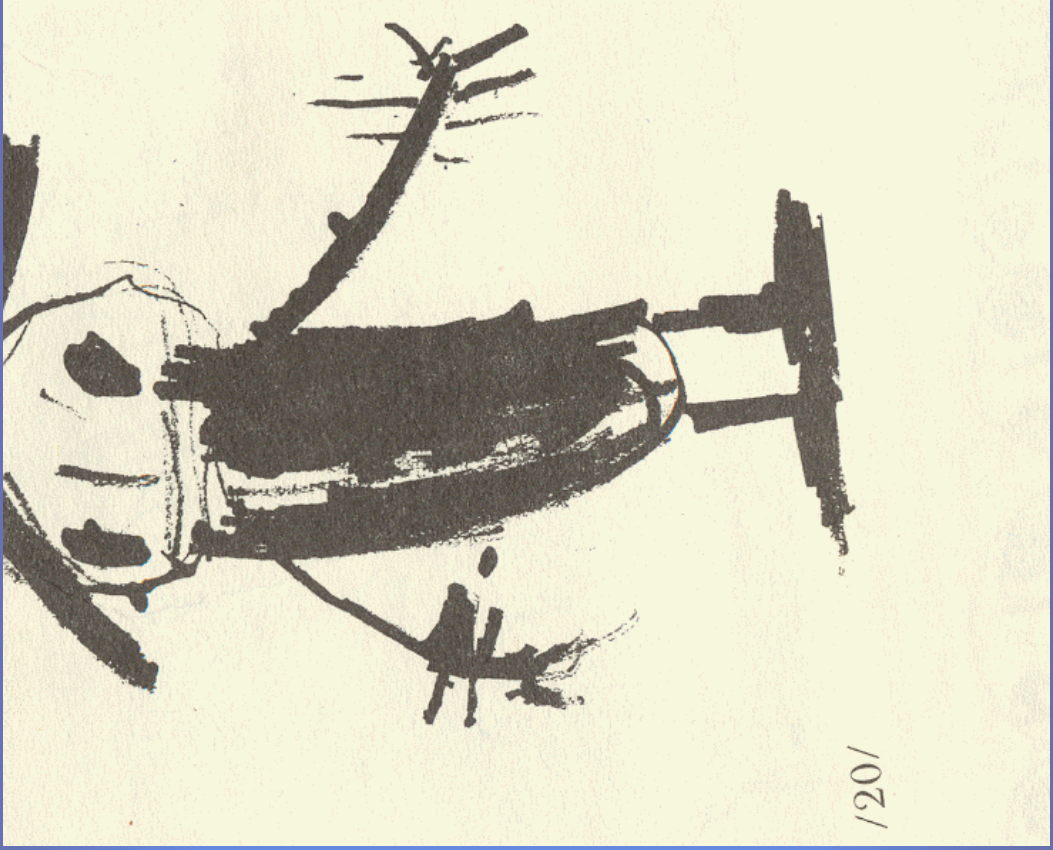

„Holčička s čepičkou“

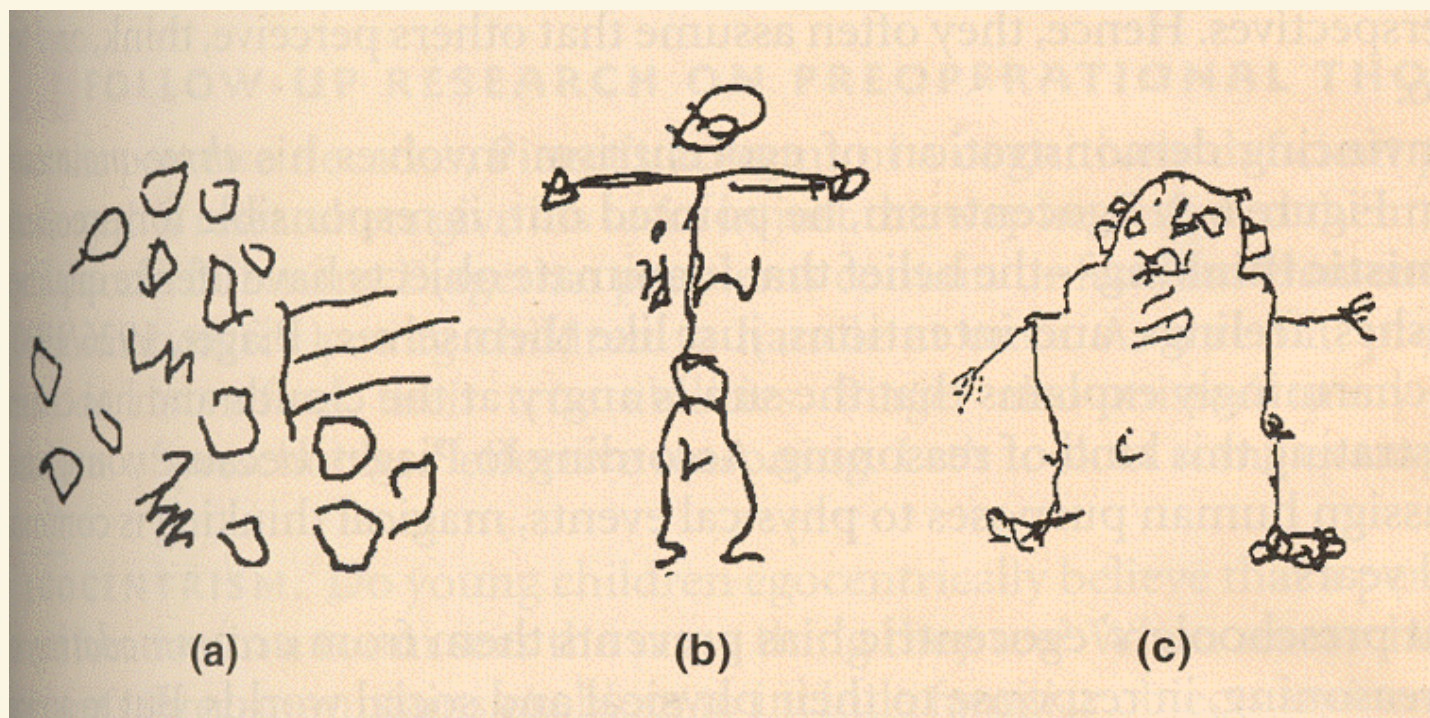

Kresba postavy

- po 5. roce - kresba dvojdimenzionální
- trup
- 6 roků – detaily- oblečení znaky průhlednosti
- 7 roků – zpřesnění proporcí – umístění i velikost
- 8 roků – profil
- 9 roků – pohyb
- 10 roků - stínování, perspektiva

Vliv nácviiku – Nová Quinea 15 let

A spiral-bound notebook with a textured, light brown cover. The notebook is open, showing a blank page with faint horizontal lines. The spiral binding is on the left side. The notebook is set against a dark blue background.

Předoperační myšlení

Kognitivní vývoj

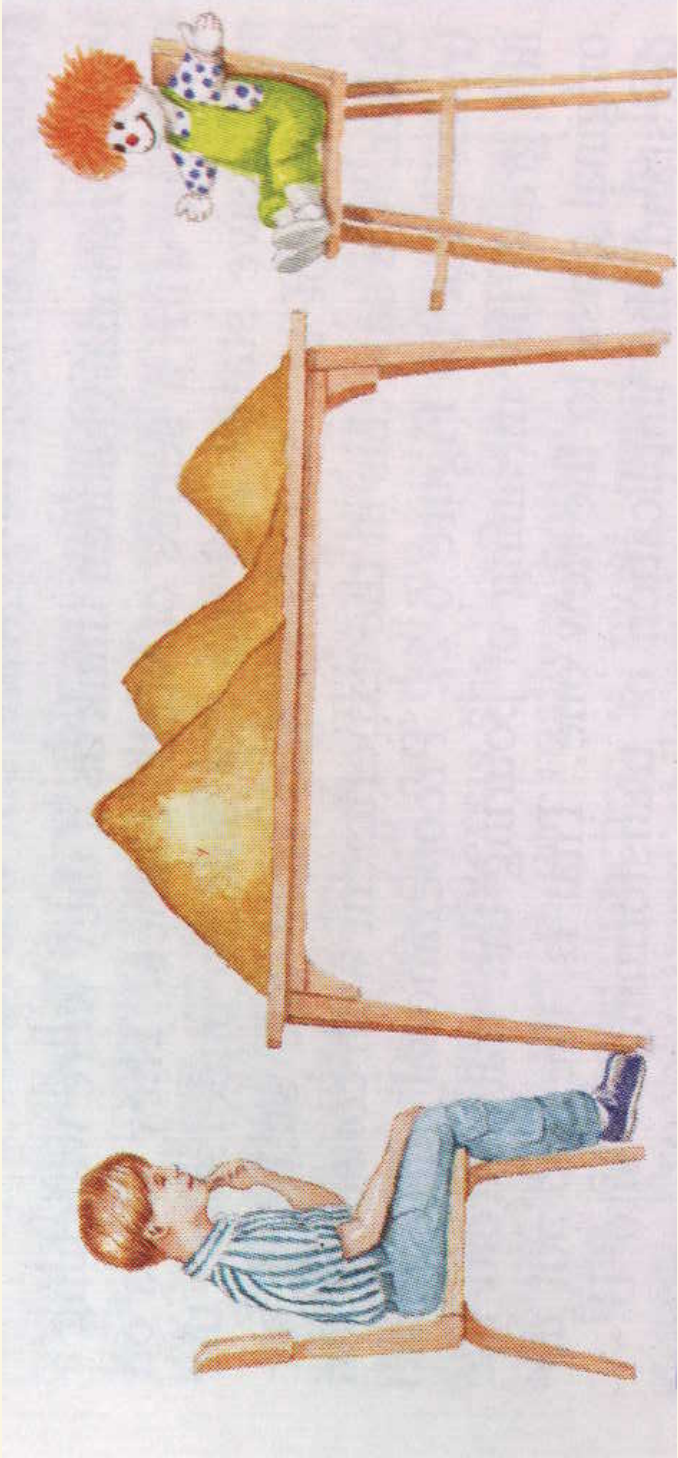
J.Piaget: Názorné, intuitivní myšlení

1. Egocentrismus

1. Neschopnost vnímat a popsat perspektivu druhého člověka
2. Egocentrismus v řeči

Piaget's experiment

Kognitivní vývoj

J.Piaget: Názorné, intuitivní myšlení

Kognitivní vývoj

J.Piaget: Názorné, intuitivní myšlení

- Dítě není schopno se oprostit od vlastní představy.
- Nejde o sobectví, ale jde o centralizaci u těchto malých dětí. Jsou zaměřeni na vlastní pohled a nejsou schopny vnímat simultánně pohled jiný.

Kognitivní vývoj

J.Piaget: Názorné myšlení

1. **Egocentrismus** → **Centralismus**
2. **Animismus**
3. **Fenomenismus**
4. **Magičnost**
5. **Antropomorfismus**
6. **Artificialismus**
7. **Absolutismus**

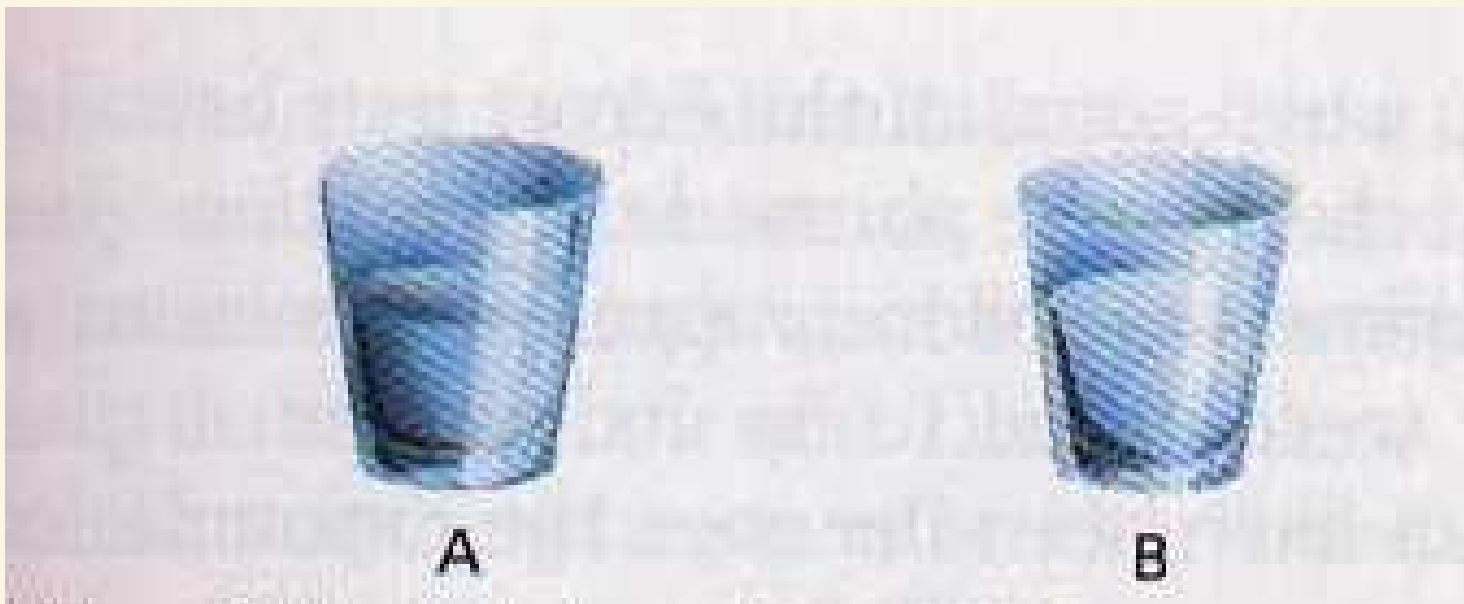
A spiral-bound notebook with a textured, light brown cover. The notebook is open, showing a blank page with faint horizontal lines. The spiral binding is on the left side. The notebook is set against a dark blue background.

2. Neschopnost konzervace

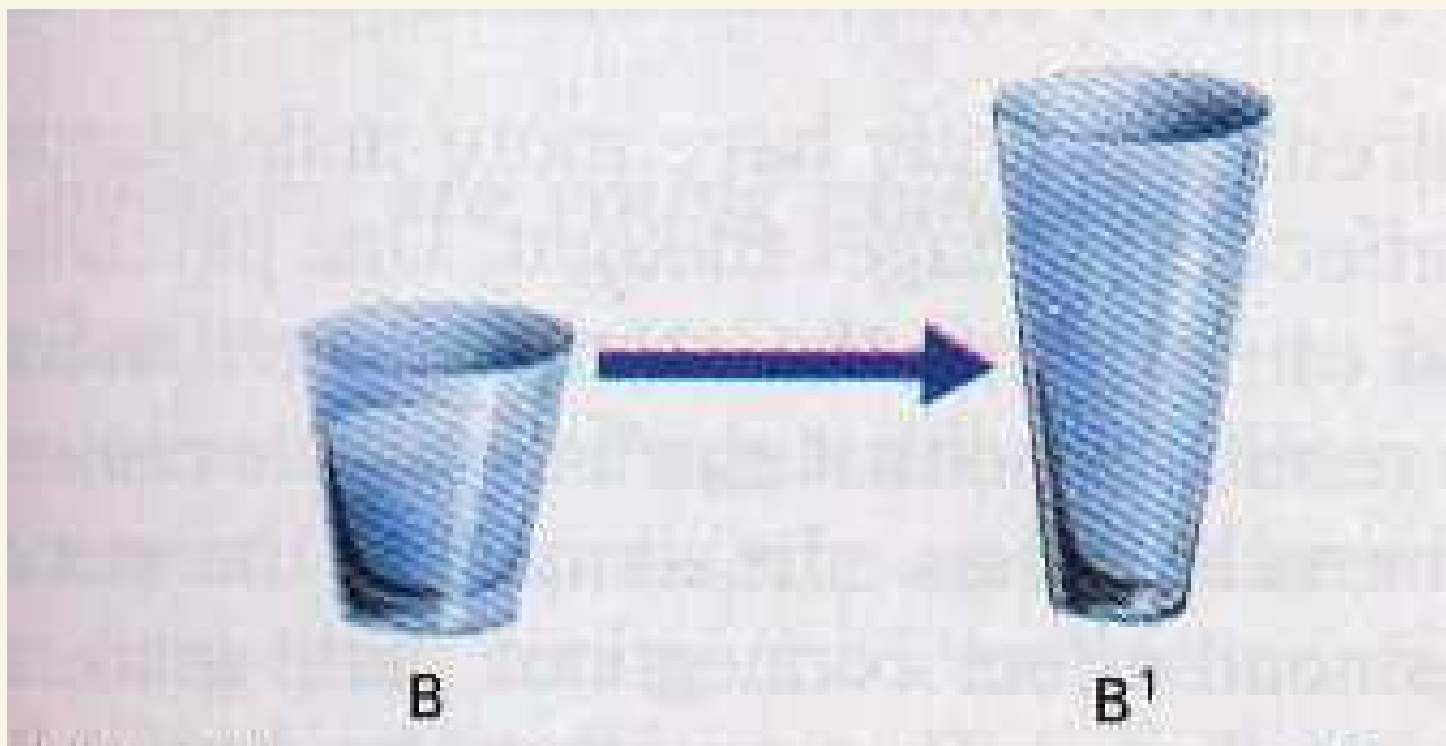
A spiral-bound notebook with a textured, light brown cover. The notebook is open, showing a blank page. The spiral binding is on the left side. The text "Experimenty – konzervace množství" is written in a red, serif font on the page. The notebook is set against a dark blue background.

Experimenty – konzervace množství

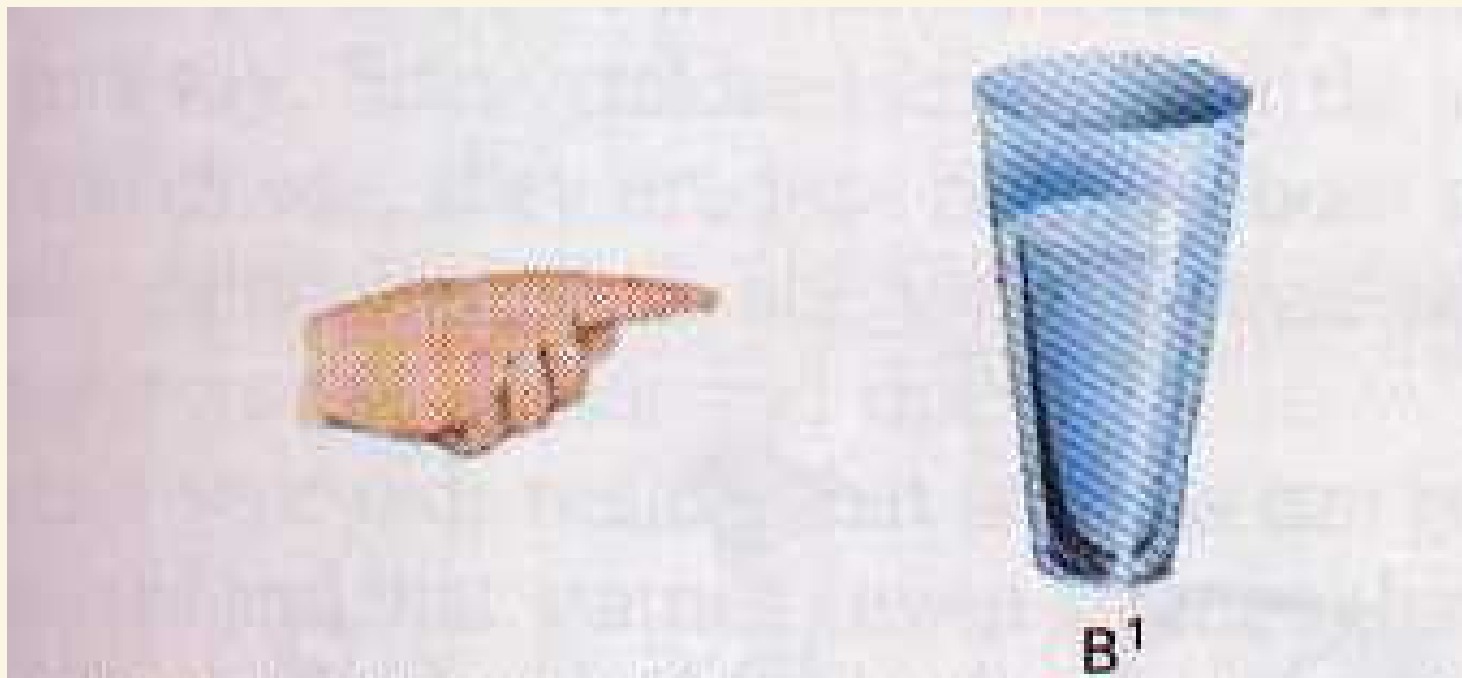
Experimenty – konzervace množství

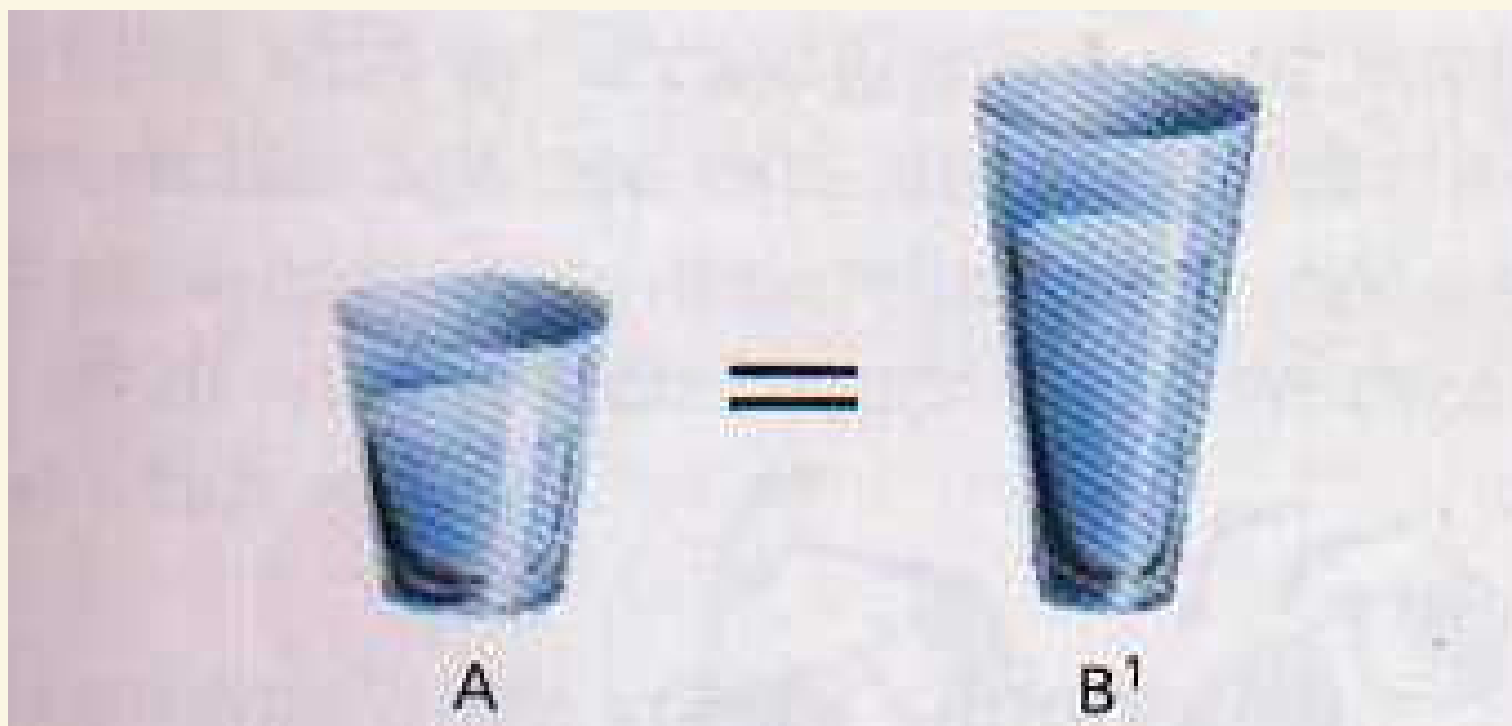
Experimenty – konzervace množství

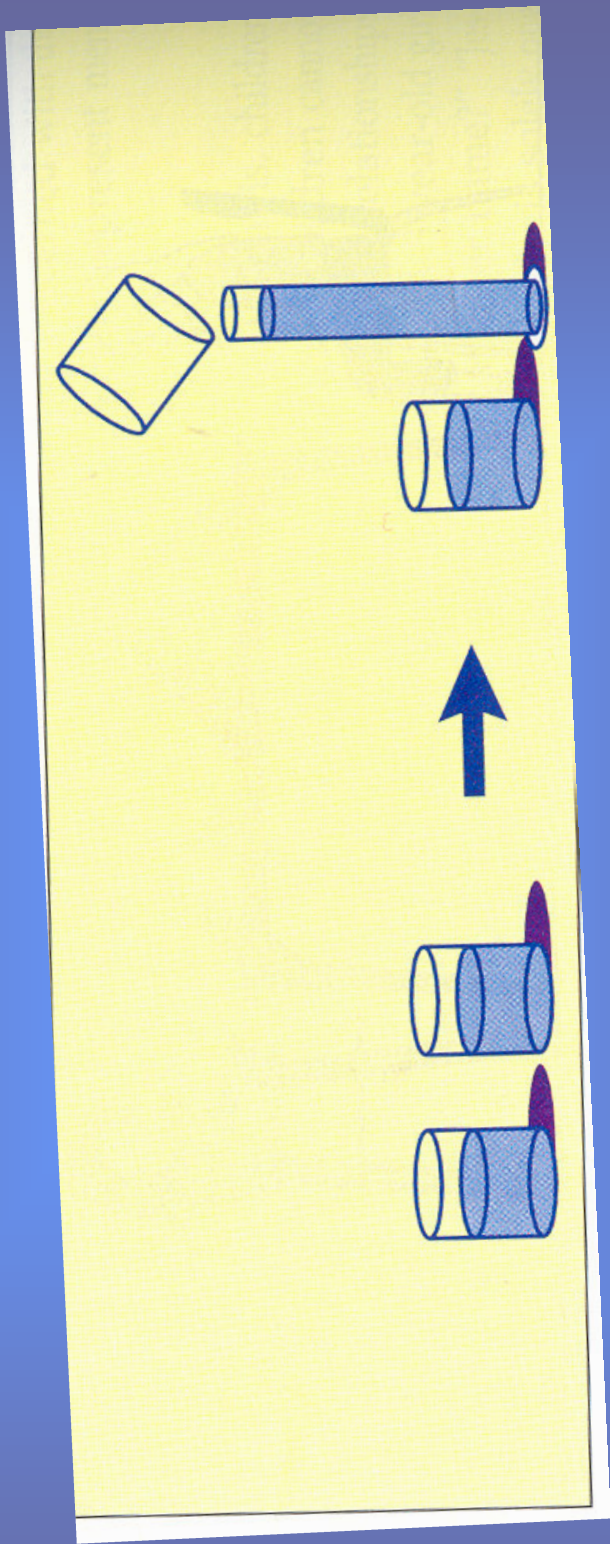

Experimenty – konzervace množství

Experimenty – konzervace množství

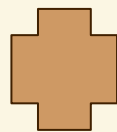

Experimenty – konzervace množství

Interpretace:

- Dítě má zachován obrysový pojem zachování jednotlivého předmětu, ale ne zachování množiny předmětů
- Dítě je uváděno v omyl zvýšením hladiny nebo tenkostí sloupce

Neschopnost ireversibility

Experimenty – konzervace množství

- Centrace a decentrace
- Když přeléváme do užších a užších - dítě prohlásí „*to je míň, je to moc tenké*“ - provede opravu v centraci na výšku tak, že decentruje pozornost k šířce.

Experimenty – konzervace množství

- Schopnost uvažovat o obou relacích současně vede k vyvození zachování množství – v **operačním období (dle Piageta)**